

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Den Hollantschen Icarvs

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, M. DC. LXIV.

Het X. Capittel. Of de aenroepinghe der Heylighen gheschiet sonder
exempel.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71360)

HET X. CAPITTEL.

Of de aenroepinghe der Heylighen
gheschiet sonder exempel.

Peenius. Pag. 175.

DE ware aenbiddinghe moet hebben der Godt-salighen
voor goet-ghekeurde exempel.

Antw. **T**en was niet van noode dit te bewijzen:
Want dit en sullen wy niet ontkennen.

Peenius, De aenroepinghe der Heylighen en heeft gheen
exempel dat voor goet ghekeurt is.

Antw. **D**at is onwaerachtigh: Want g'heeft het
exempel van soo veel oude / treffelijke Leeraers/
ende Bisschoppen / die alrijt in de Kercke tot de tij-
den van Calvyn sijn gehouden geweest vooz oprecht/
ende rechtsinnigh.

G'heeft het exempel van den H. Athanasius, die *Serm.*
in *Evangel. de Despara*, de H. Maghet aenroept met de-
se woorden. O Maria buyght uwe ooren tot onse gebeden,
ende en vergeet uw' volck niet, wy roepen tot u, spreekt
voor ons &c.

2. Den H. Gregorius Nazianzenus, *orat. in Cyprian*, roept
den H. Cyprianus aen / *orat. in Basil.* roept hy aen den
H. Basilus, ende *orat. in Athanas.* roept hy aen den H.
Athanasius.

3. Den H. Gregorius Nyssenus *orat. in S. Theodor.* roept
den H. Theodorus, Martelaer aen / in deser voeghen:
Spreekt ende bidt voor het Vaderlant by den alghemeynen
Coninck, ende Heere: wy verwachten verdruckinghen, wy
verwachten periickelen, de Scythen en sijn niet verre van ons,
om ons Orloogh aen te doen, vecht voor ons als een Soldaet,
ende ghebruyckt vryheyt van spreken voor ons, als een Mar-
telaer. **Daer-naer:** Indien der meerder voorsprake van
noode is, vergadert uwe Broeders de Martelaren, ende bidt
met

met allegaer samen, vermaent Petrum, verweckt Paulum Joannem &c.

4. **Den H. Ephräm** in *Serm. de laudibus SS. Martyr.* Wy bidden u alderheylighste Martelaren, dat gy-lieden voor ons ellendighe sondaren, u gheweerdicht by den Heere tulleken te spreken, op dat over ons kome de gratie Christi.

5. **Den H. Hieronymus** in *Epitaph. Paula*: Vaert wel, o Paula, ende helpt door uwe ghebeden den uyttersten Ouderdom van uwen dienaer; het Gheloove, ende de wercken sullen u in t'gheselschap van Christus, ghy sult lichter, teghewoordigh sijnde, verrijghen, dat ghy sult vrughen.

6. **Den H. Maximus** *Serm. de S. Agnete*: **Koerpe** de H. Agnes aen segghende: Wy bidden u, o aeuigenaem der Enghelen! dat ghy u geweerdicht onser gedachtigh te wesen.

7. **Den H. Prudentius** in *Paneg. de S. Celso*: **Celle**, segt hy / sprekende tot desen **Martelaer** / helpt uwen broeder, op dat hy mach plaetse hebben in uwe ruste.

8. **Den H. Victor Uticensis** *lib. 3. de persec. Wandal.* Staet ons by Enghelen Gods, spreekt voor ons o Patriarchen! bidt o heylighe Propheten, sijt voorsprekers, Apostelen, ende ghy namelijk o salighen Petre!

Hoe seght ghy / naer al dit / dat wy van de aenroepinghe der heyligheeren gheen goet ghekeurde exempel en hebben der Godt-saligen: hier hebt gy niet een alleen / maer acht: Indien gy'er noch meer wilt hebben / siet Bellarmijn *lib. 1. de Sanct. Beati, Cap. 19.* die sal' der u noch dyp-en-twintigh by-setten.

Seght my nu of alle dese hoozgaende recht-sinnighe Vaders / geene Godt-salige mannen getweest sijn.

Peenius. Soo lanck blijft het waerachtigh, dat'er gheen goet-ghekeurde exempel en is der Godt-saligen, tot dat het tegendeel uyt de Schrift bewesen wort.

Antw. **Ick** braghe / dese hoozgaende exempelen / sijn van Godt-salighe mannen / of niet? seght gy dat neen? dat bonnis en heeft niemant op den tyt van veertien-hondert jaren gestreken / als gy / ende nuw ghelijcke / soo houden wy dat hooz vermetelyck / ende ongherpint. Seght ghy dat het exempelen sijn van Godt-salighe mannen / soo sijn het dan goet-ghekeurde Exempelen; **Maerom** bereyft ghy dan

dan exempelen uyt de Schryfture? want hier hebe ghy al wat ghy vzaeght.

Antw. segghe ick ten oberbloet / dat het ontwaerachtigh is / dat de aenroepinghe der Heyligen / gheen exempel en heeft in de Schryfture / dat vooz goet gekeent is: contrarie hebben wy hoben ghesten / in mijne wederleggingen / en sullen t'selfde noch vzeeder hier naer sien.

Peenius. Wolffius in memorab. lect. Cent. 16. p. 13. verhaelt uyt Petermannus Eterlin, auteur van een seer oude Chronijcke der Switsers, dat daer in aldus is aen-gheteekent: Dat 't wonder is, dat niet jemant van de gheluck-salige Heylighen in haer leven hebben aen gheroepen eenighe andere Heyligen, behalven den eenighen Godt haren Schepper, ende Saligmaker, en dat wy nochtans soo uytfinnigh sijn, dat wy onsen Godt vedatende, dese Heylighen dickwils aenbidden.

Antw. Hier mede licht de gheheele aenroepinghe der Heylighen in dypghen: Want Petermannus Eterlin, eenen athenr wiens naem noyt ghehoort is / die bestryt de selbe / ende seght dat'er gheen exempel en is: Maer goeden man / weet gy niet / dat den tijt soodanige beschermers niet van noode en heeft: ick bidde u / stelt ons wat anders vooz / want dit is tinners te secht. Dese Petermannus soomen wel kan mercken uyt sijnen stijl / is ergens eenen goeden subben gheweest.

Peenius. Daer sijn in de Schrift jae seer vele Exempelen der aenroepinghe, in de Patriarchen, Propheten, Apostelen, ende Heylighe Vrouwen ons voorghedragen, maer men leeft van niet eene selfs, dat jemant een verstorven Heyligen aengetroepen heeft.

Antw. Wiser questie is van de aenroepinghe der Heyligen / dan en isser niet alleen questie van de verstorven Heylighen, maer oock van de Enghelen.

Exempelen van t'aenroepen der Engelen hebt ghy in Job Cap. 5. v. 5. in Paulo 1. Timoth. 5. v. 21. In Ioannes Apos. 1. v. 14. In Jacob Gen. 48. v. 16. Want of gy u dypseut-mael inbeeldt / dat dit soo niet en is / wy en moeten niet voortgaen naer utwe pdele inbeeldingen / maer nae bestandighe / ende bondige redenen / met de welke ick tegen utwe beantwoordingen / de

selve Schyfturen vast ghestelt hebbe / ende beredicht / betoonende dat dese boozgaende mannen metter daer de Engelen hebben aengeroepen.

Wat den verstorven Heylighen aengaet : als ghy eenigh exempel upt de Schyfture sult voorstellen dat opt Apostel een kleyn sprackeloos kindt heeft ghedoopt / dan sal tek u exempelen gheben van de aenroepinghe der verstorven Heylighen : Dus is profeter / dat ghy niet machtigh en sijt een exempel te leen boozt te brenghen upt de Schyft / dat opt Apostel een kleyn sprackeloos kindt heeft ghedoopt / niet te min ghy hout dat boozt goet : van ghelijcken dan moghen wy mede de aenroepinghe der verstorven Heylighen boozt goet houden / schoon wy niet een exempel upt de Schyfturen kosten boozt brenghen : ofte wel gheeft wy rationem disparitatis.

Peenius. Bellarminus excipieert wel dat seer vele exempelen van de aenroepinghe der Heylighen zijn in beyde de Testamenten. Maer wat daer van te houden zy sal daer nae bliicken.

Antw. Wy sullen dan onse antwoorde opschryffen tot hier-nae.

Peenius pag. 176. Hier ter plaetse teeckenen wy dit an dat Bellarmijn sich selven reghen sgreekt.

Antw. *Ich en kan t'niet ghelooen.*

Peenius. In t'voorgaende Cap. 19. §. item, schryft Bellarmijn, dat het in t'oude Testament niet ghebruyckelijck was, te seggen : H. Abraham bidt voor my, maer indien t'in t'oude Testament niet ghebruyckelijck was, of gheen ghewoont te seggen : H. Abraham bidt voor my, hoe sijn dan seer veel exempelen van de aenroepinghe der heylighen in beyde de Testamenten?

Antw. *Ich docht wel dat Bellarminus sich niet en sou reghen spreken / want indien ghy ghelesen hebt sijnne fondamentele / ende alghemeene voorstellingen rakende de aenroepinghe der Heylighen / Cap. 19. daer sout ghy hem hooren spreken hebben alsoo : Volghet nu de leste voorstellinge : Dat de heylighen t'zy Engelen, t'zy menschen Godtvruchtelyck, ende profytelyck van de levende worden aengeroepen. Hoozt ghy wel dat wy onser der de heylighen, oock de Engelen begriypen hier*

dan wel samen / dat het in t'oude Testament geene ghewoonte en was van te segghen **H.** Abraham, bidt voor my, ende dat Bellarmijn nochtans uyt t'oude Testament / exempelen booztghebracht heeft van de aenroepinghe der heylighen, dat is vande aenroepinghe der Enghele, die hy opentlick in sijne boozsepde boozsteltughe / onder de heylighen, wilt begrepen hebben.

Bellarminus. *Iob. 42. 8.* seght Godt tot de vrienden van Job: Gaet henen tot mijnen knecht Job, siet daer is een bevel: Laet hem voor u-lieden bidden: Siet daer is een exempel: Ick sal sijn aensicht aen-nemen, siet daer is eene belofte.

Peenius. Dit argument is gheheel van den wegh af, want de questie is van den verstorven Heylighen, ende het voorghebrachte argument handelt van een heylighe die noch leefde.

Antw. Seer wel excipieert hier op Bellarminus, seggende: De Heylighen leven nu aldermeest naer dat deel, te weten / nae de Ziele / door het welck sy de gebeden hooren, ende voor de ghene die haer aenroepen, Godt kunnen bidden: ende sy en sijn niet afwesigh, aengaende de verhooringhe, hoe-wel sy schijnen afwesich te sijn van plaetse:

Peenius. Dat de heylighen ten aensien van hare Ziele leven, ende voor de Kercke in t'gemeen bidden, staen wy hem toe, maer daer uyt en kan niet besluten worden datse van ons Religieuslijck aengheroepen moghen worden.

Antw. 'Targument van Bellarmijn is à minori ad majus, dat is / van de lebende menschen hier op der aerden / tot de lebende daer boven in den Hemel / in deser voegghen: Aenghesien dat Godt selbe de vrienden van Job tot hem heeft ghesonden wanneer hy noch leefde op der aerden / op dat hy booz haer soude bidden: soo mochten dan dese vrienden de ghebeden Jobs wel bereyffchen / en segghen: Iob bidt voor ons, Ergo beel meer machmen dit doen ten opsichte van de heylighen / en segghen / Bidt voor ons, aenghesien dat sy nu meer / ofte aldermeest leven nae de Ziele: Want indien Godt sijnde daer selfs seggentwoozdigh niet gheseyt heeft tot de vrienden van Job /

Bid my, maer de selve tot Jod heeft gesonden op der hy booz haer soude bidden / wanneer hy noch leefde op der aerden / hier-mede heeft Godt opentlyck getoont / datmen niet altyt immediatelijck moest loomen tot hem, veel meer sal hy dit ghebooghen ende booz goet houden ten opsichte van de Heyligen / die nu leven met hem nae de Ziele.

Ick bewijse die consequentie: Indien der eenige reden waer / waerom dit niet en magh gheschieden ten opsichte van de Heylighen / 't sou namelijk wesen die / de welke ghy boven aengheroert hebt / te weten / dat de Schrifture ons alleen sent tot Godt om van hem hulpe, ende bystant te brengen / de wijsle hy den geber van al is; maer dese reden en getent niet / want Godt heeft de vrienden van Job, tot hem gesonden / om dat sy dooz hem / ende dooz sijne booz biddinge souden tot Godt gaen (al-hoewel hy daer self regentwoordigh was) Ergo s'en ghelt oock niet ten opsichte van de Heylighen. Immers wy hebben de klare toestemminghe Godts / datmen niet altyt immediatelijck moet tot hem selve gaen. Verbodgens / segghen wy noch eens; aenghesien datmen tot Godt heeft moghen gaen dooz de boozbiddinge van menschen / die noch leefden op aerde / veel meer mach dat gheschieden dooz menschen / die nu aldermeest leven nae de Ziele inden Hemel.

Peenius pag. 177. De heyligen die uyt dit leven gescheiden sijn, worden te recht genoemt doode, ofte ghestorven, nae den stijl der Schrift Rom. 14. 8. &c. en van het Symbolum der Apostelen, in t'welcke Christus gheseght wert, den rechter van levendige, en doode: Ende de heylighen noemen wy doode, niet nae de meyninghe der Photinianen, dat die niet meer sijn, ende leven, maer in een rechtsonigh verstante weten, soo omse t'onderscheyden van de heylighen op deser aerde noch levende, soo ten aensien van het Dierlijck Leven, van t'welcke sy tot het Hemelsche, ende Gheestelijck leven sijn overghevoert.

Antw. Dit sijn noch eens altemael berlozen / ende pdele woorden / want ghy en doet hier anders niet dan proberen / t'ghene Bellarminus wilt hebben / in dat

plaetse dat ghy sout antwoorden op t'argument boven ghesect. Want Bellarminus seght dat de Heylighen inden Hemel noch leven/ nae haer vooznaemste deel/ dat is/ nae de Ziele; ende ghy seght datse overgevoert sijn tot een Hemelsch, en Gheestelijck leven. Soo appo- beert ghy dan t'ghene Bellarminus seght / ende oversulx sijn argument blyst in sijn gheheel.

Peenius. Daer uyt dat de Heylighen van ons af zijn, wort te recht besloten datse niet religieuselijck zijn aen te bidden, om dat de religieuse aenbid- dinghe vereyscht de teghenwoordicheyt, ja de alom- tegenwoordigheyt van den ghenen die aenghebe- den wort.

Antw. Dit hebbe ick boven ten vollen beantwozt/ ende utwe wapenen u uyt de handt ghetrocken/ met her wederlegghen van utwe redenen / ende schizstu- ren / soo loochene ick dan / dat'er tegenwoordigheyt, veel min alom- tegenwoordicheyt wort vereyscht van den ghenen diemen aenroept: ofte wel: ick ghebe u de distinctie van Bellarminus: de tegenwoordigheyt van verhooringhe des genes die aen-gheroepen wort/ wort vereyscht/ dat dit passere: de tegenwoordicheyt van plaetse, ofte by. wesen / dat is onwaerachtigh.

Peenius. Uyt de tegenwoordicheyt der Heyli- ghen, en kan niet terstont daerom besloten worden, de religieuse aenroepinghe der selve, als waer toe noch meerder vereyscht wort.

Antw. Duppen twijffel / daer wort noch meer toe vereyscht / om de aenroepinghe te besuyten / maer / wie van onse Schrijvers heeft opt alleen uyt de te- ghenwoordigheyt der Heylighen de aenroepinghe besloten?

Peenius. De Engelen, en Heylighen op deser aer- de levende, zijn by ons tegenwoordigh, ende noch- tans en worden sy niet religieuselijck aenghebeden.

Antw. Ick hebbe nu gheseyt / dat wy de religieuse aenroepinghe niet en besuyten uyt de teghenwoordic- heyt,

heyt, maer soo wanneer golliden dit besluyt maect teghen ons: Men magh de Heylighen niet aenroepen, maer datse van ons niet en weten, noch onse ghebeden hooren. **W**y thoonen datse metter daet van ons wren / en hooren / al-hoe-wel sy niet tegentwoordigh en zijn ende alsoo bewijzen wy dat u besluyt staet op een valschen gront: soo dat het bewijs bande tegentwoordigheyt der Heylighen aengaende de verhooringhe, soo seer niet en is ons besluyt / als wel eens wederlegginghe van u lieden epgghen besluyt.

Peenius. Soo by-aldien dan Bellarmijn schoot bewesen hadde, dat de Heylighen by ons tegentwoordigh zijn, ende onse ghebeden hooren, noch en soud'et niet ghewonnen zijn, dat de Heylighen religieuselijck moeten aen gheroepen worden.

Antw. **I**t is waer; Doch Bellarmijn en heeft op de tegentwoordigheyt der Heylighen niet willen besluyten haerder aenroepinghe / maer heeft alleelijck (soo klaerlijck blijktt op syn schrift) willen wederlegghen uwe opwoezinghe. **D**aer-en-boven niemant van ons en heeft opt gesept datmen de Heylighen **M O E T** aenroepen.

Peenius. Die en kan niet bewesen worden op de woorden Jobs, als vande questie af-wijckende ghelijck wy gherhoont hebben.

Antw. **T**er contrariten / ick hebbe gherhoont dat Bellarminus niet af en wijckt vande questie / maer dat Peenius selve de questie heeft verdract op een ander.

Peenius. Indien daerom de Heylighen moghen, en moeten aen-ghebeden worden, om datse niet dat deel leven, naer 't welck sy de ghebeden hooren kunnen, ende ten aensien van de verhooringhe by ons tegenwoordigh zijn, soo soude volgen dat oock de Heylighen van 't oude Testament aenghebeden hebben moghen worden: want sy niet min als de Heylighen des nieuwen Testaments geleest hebben

nae dar deel nae 't welck sy de gebeden hebben konnen hooren : maer dit gevolgh ontken Bellarmijn selve, soo en moest hy dan het eerste niet ghestelt hebben.

Antw. Dit zijn wederom alle bergeeffche praetjes / ende spiegel-behringhen / om dese wil dat Bellarmijn upt de tegenwoordigheyt der verhoorzinghe / niet enkelijck en besuyp de aenroepinghe der Heylighen / maer bewijst alleen / dat dit ghevolgh / 't welck geslieden maect / niet en deught : De Heyligen zijn doode, ende af-wesigh, ergo sy en moghen niet aengheroepen worden. Item / dit: Job was tegenwoordigh, en levende, soo mochtmen, en kostmen sijne ghebeden versoecken, maer soo niet vande Heyligen om datse af-wesich zijn, ende doot. Siet ghy niet / dat het wat anders is / te rhoonen dat ulve ghevolgen niet en bestaen / ende wat anders alleen upt de tegenwoordigheyt der Heylighen te besuypen haerder aenroepinghe?

HET XI. CAPITTEL.

Of de aenroepinghe der Heylighen niet over-een-komt met het formulier van Christo voorgheschreven.

Peenius Pag. 178.

DE waere, ende Gode aenghename aenroepinghe moet over een komen met de ghedaente der aenroepinghe in de H. Schrift, en dat wel in het ghebedt des Heeren voor-gheschreven.

Antw. Ick loochene dat alle waere aenroepinghe moet over-een-komen met het gebedt des Heeren: want Stephanus *Apost.* 7. v. 59. heeft gheroepen: Heere Jesu, ont-